Дзюбак Катерина Миколаївна,
головна судова експертка лабораторії економічних видів досліджень Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз, кандидатка економічних наук

SWOT-АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ УСТАНОВ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ В УКРАЇНІ

В економічних колах доволі відомим та широко застосованим методом для стратегічного планування компанії є SWOT-аналіз. Він є першим кроком при формулюванні стратегії або розробці бізнес-плану в компанії. Він також корисний, коли йдеться про плани щодо бізнес-процесів або використання нових технологій. Це пов'язано з тим, що результат SWOT-аналізу вказує на те, що слід враховувати, коли йдеться про поточну ситуацію в компанії та майбутні зміни в навколишньому середовищі. SWOT-аналіз має на меті допомогти визначити стратегію компанії, правильно розподілити ресурси та бюджети, ініціювати проекти та вжити заходів. Це може посилити конкурентоспроможність компанії.

Не можна не погодитись, що Україна на даний момент перебуває в дуже складній та нестабільній ситуації, яка прямим чином залежить від різних чинників зовнішнього, навколишнього середовища. Якщо спробувати врахувати можливості та ризики, які безпосередньо впливають на розвиток подій у країні, можна знайти напрямки для розробки стратегії, правильно використати потенціал, розпізнати та обмежити загрози. В даній роботі ми прагнули адаптувати основні постулати SWOT-аналізу під діяльність науково-дослідних установ судових експертиз в Україні (надалі – НДУСЕ).

Оскільки SWOT-аналіз розглядає сильні та слабкі сторони компанії (в нашому випадку – науково-дослідних установ судових експертиз), а також можливості та ризики в навколишньому середовищі, можемо казати про те, що метод SWOT-аналізу розрізняє дві перспективи: перша – аналіз НДУСЕ або внутрішній аналіз; друга – аналіз середовища або зовнішній аналіз. Що це означає? Якщо звернутися до етимологічної складової цього терміну, то йдеться про чотири категорії, які аналізуються в рамках SWOT-аналізу:

1. *Сильні сторони (Strength)* – це ті характеристики компанії, які є перевагою в конкурентній боротьбі або якими компанія володіє краще, ніж конкуренти.

2. *Слабкі сторони (Weaknesses)* – це всі характеристики компанії, які є конкурентним недоліком і можуть мати негативний вплив на успіх.

3. *Можливості (Opportunities)* – це фактори та події в навколишньому середовищі або на ринку, які можуть бути перевагою для компанії або з яких може виникнути потенціал.

4. *Ризики (Threats)* – це фактори та події в оточенні компанії або на ринку, які можуть призвести до недоліків або небезпек, що послаблюють компанію або призводять до збитків.

Наведемо приклади зазначених чотирьох категорій SWOT, щоб показати, що може бути застосовано в кожному конкретному випадку:

1. Сильними сторонами НДУСЕ можуть бути:

інноваційні продукти (нові види експертиз), спеціальні послуги, кваліфіковані працівники, технологічна експертиза, експертиза з питань права, вдале розташування та доступність, низькі постійні витрати, добре налагоджені процеси, короткі канали прийняття рішень ...

2. Слабкими сторонами НДУСЕ можуть бути:

низька фінансова стійкість, залежність від кількості проведених експертиз за господарськими та цивільними справами, відсутність достатньої кількості експертиз, відсутність ліцензованих та добре укомплектованих лабораторій, відсутність патентного захисту, вплив на органи, що призначають експертизи ...

3. Можливості в оточенні НДУСЕ можуть бути:

тенденції розвитку НДУСЕ «по горизонталі», повернення людського капіталу в країну, технологічні розробки, наукові досягнення, з яких НДУСЕ може отримати нові продукти (нові види експертиз та, відповідно, нові джерела надходжень грошових коштів), вдосконалення якості проведення експертиз, збільшення кількості їх проведення, відкритість перед всіма охочими та потребуючими експертизи у її призначенні…

4. Ризиками або загрозами для НДУСЕ можуть бути:

законодавчі зміни, збільшення вартості експертогодини, вихід на ринок нових суб'єктів судово-експертної діяльності, міграція ключових кадрів та провідних експертів, критичні повідомлення в пресі, збільшення кількості експертиз, які судом були відхилені, втрата іміджу та довіри до НДУСЕ...

В цьому моменті постає влучне запитання: а як же зробити SWOT-аналіз для НДУСЕ? Відповідь полягає у наступному: щоб створити SWOT-аналіз, необхідно виконати наступні кроки:

1 крок – Дослідження інформації

Для проведення SWOT-аналізу досліджується інформація, яка описує стан НДУСЕ: основні компетенції, ноу-хау, відносини з клієнтами, органами, що призначають експертизи, послуги, процеси, технології, фінансові ресурси та партнерські відносини. Крім того, досліджується інформація, яка описує те, що відбувається в оточенні НДУСЕ та на ринку судової експертизи. Сюди відносяться вимоги клієнтів, соціальні тенденції (цінності, цілі), політика, економічний розвиток та умови правової бази.

Для дослідження та збору інформації буде корисно поставити наступні запитання щодо чотирьох категорій SWOT і відповісти на них (на прикладі Одеського науково-дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції, надалі – ОНДІСЕ):

1. Сильні сторони:

Що було успішним у минулому?

Якими були ключові причини попередніх успіхів?

Чим ОНДІСЕ може пишатися?

Що ОНДІСЕ може робити краще, ніж її конкуренти (інші НДУСЕ)?

2. Слабкі сторони:

Де ОНДІСЕ є слабкою?

Що було складним до цього часу?

Чого не вистачає?

Чому замовлення експертиз втрачаються на користь конкурентів (інших НДУСЕ)??

3. Можливості:

Які можливості є в наявності?

Які можливості можна передбачити в майбутньому?

Які тенденції є сприятливими?

Які зміни в навколишньому середовищі можуть бути сприятливими?

4. Ризики:

Де ховаються небезпеки для поточної бізнес-моделі?

Які події в оточенні ОНДІСЕ можуть мати несприятливий вплив на його розвиток або конкурентоспроможність?

Яких дій з боку конкурентів можна очікувати?

2 крок – Представлення результатів SWOT-аналізу

Досліджена інформація узагальнюється в огляді. Це дозволяє одразу побачити найважливіші позитивні та негативні фактори, що впливають на стан НДУСЕ, отримані в результаті її аналізу та аналізу середовища. Таким чином, у позитивній колонці перераховані всі аспекти, які є сприятливими, корисними та корисними і можуть

сприяти досягненню успіху. У негативній колонці перераховані всі аспекти, які є несприятливими, шкідливими і гальмуючими і можуть поставити під загрозу успіх (табл. 1).

Таблиця 1

Представлення результатів SWOT-аналізу (сильних і слабких сторін, можливостей і загроз)

Результати SWOT-аналізу	Позитивні фактори	Негативні фактори
Внутрішній аналіз НДУСЕ	Сильні сторони	Слабкі сторони
Аналіз зовнішнього середовищі НДУСЕ	Можливості	Ризики, загрози

Джерело: за даними джерела [1]

Результати SWOT-аналізу розміщуються у відповідну матрицю, яка виявляє кореляції між сильними і слабкими сторонами, з одного боку, і між можливостями і загрозами, з іншого. Залежно від того, які характеристики НДУСЕ пов'язані з обраними характеристиками середовища, можна визначити загальні напрямки стратегічного планування та візуалізувати їх у чотирьох полях матриці SWOT.

Оскільки описані вище два кроки для створення SWOT-аналізу є досить трудомісткими та вкрай важливими, вважаємо доречним в межах даної роботи на цьому зупинитись та запропонувати кожній НДУСЕ самостійно його провести за результатами діяльності у минулому календарному 2023 році, а отримані результати передати до Міністерства юстиції України для подальшої їх систематизації та розробці стратегії подальшого розвитку судово-експертної діяльності в Україні в повоєнні часи.

Список використаних джерел

1. So wird eine SWOT-Analyse erstellt? URL: https://www.business-wissen.de/artikel/swot-analyse-so-wird-eine-swot-analyse-erstellt (дата звернення: 15.06.2024).